

e-ISSN: 2148-4899

Pamukkale Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi
Pamukkale University Journal of Divinity Faculty

Güz/Autumn, 2022, 9 (2), 833-852

**YÜKSEK DİN ÖĞRETİMİ ÖĞRENCİLERİNDE FAKÜLTE MEMNUNİYETİ İLE SİBER
AYLAKLIK ARASINDAKİ İLİŞKİ**

**The Relationship Between Faculty Satisfaction and Cyberloafing in Higher
Religious Education Students**

Ahmet ÇAKMAK

Dr. Öğr. Üyesi, Atatürk Üniversitesi İlahiyat Fakültesi, Felsefe ve Din Bilimleri Bölümü
Din Eğitimi ABD, ahmetckmk86@gmail.com, ORCID: 0000-0002-4351-156X

Yakup UZUNPOLAT

Arş. Gör., Atatürk Üniversitesi İlahiyat Fakültesi, Felsefe ve Din Bilimleri Bölümü Din
Eğitimi ABD, yakupuzunpolat.25@gmail.com, ORCID:0000-0001-7263-1010

Makale Bilgisi / Article Information

Makale Türü / Article Types:	Araştırma Makalesi/Research Article
Geliş Tarihi / Received:	19.08.2022
Kabul Tarihi / Accepted:	19.11.2022
Yayın Tarihi / Published:	31.12.2022
Cilt / Volume:	9
Sayı / Issue:	2
Sayfa/ Pages:	833-852

Atıf / Cite as: Çakmak, Ahmet – Uzunpolat, Yakup. “Yüksek Din Öğretimi Öğrencilerinde Fakülte Memnuniyeti ile Siber Aylaklık Arasındaki” (The Relationship Between Faculty Satisfaction and Cyberloafing in Higher Religious Education Students). *Pamukkale Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi-Pamukkale University Journal of Divinity Faculty* 9/2 (2022), 833-852. Doi: 10.17859/pauifd.1163972.

İntihal / Plagiarism: Bu makale, Turnitin intihal tarama programı ile taranmıştır. Ayrıca iki hakem tarafından da incelenmiştir. / This article has been scanned with Ithenticate plagiarism screening program. Also this article has been reviewed by two referees.

Çıkar Çatışması / Conflict of Interest: Yazar çıkar çatışması olmadığını beyan etmiştir. The Author declared that there is no conflict of interest

Finansal Destek / Grant Support: Yazar bu çalışma için finansal destek almadığını beyan etmiştir. / The authors declared that this study has received no financial support.

2148-4899

Pamukkale Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi (PAUİFD), 9 (2) 2022: 833-852
**YÜKSEK DİN ÖĞRETİMİ ÖĞRENCİLERİNDE FAKÜLTE MEMNUNİYETİ İLE
SİBER AYLAKLIK ARASINDAKİ İLİŞKİ***

Ahmet ÇAKMAK**

Yakup UZUNPOLAT***

Öz

Gündelik hayatta yaygınlaşan internet, eğitim süreçlerinde de etkisini artırmaktadır. Bu durum kimi zaman olumlu davranışlara zemin hazırlarken kimi zaman da istenmeyen davranışlara yol açmaktadır. İstenmeyen davranışlardan biri de siber aylaklıktır. Siber aylaklığın nedenlerinden biri de öğrencinin öğrenim gördüğü fakülteden memnuniyeti olduğu düşünülmüştür. Bu çerçevede araştırma, yüksek din öğretimindeki öğrencilerin fakülte memnuniyeti ile siber aylaklık düzeyleri arasındaki ilişkiyi belirlemeyi amaç edinmiştir. Araştırma, nicel araştırma yöntemlerinden ilişkisel araştırma modeline göre tasarlanmıştır. Uygun örnekleme yöntemi ile seçilen örneklem, Atatürk Üniversitesi İlahiyat Fakültesinde öğrenim gören 654 öğrenciden oluşmaktadır. Çalışmada üç veri toplama aracı kullanılmış ve toplanan veriler üzerinde t-testi, ANOVA, Korelasyon ve Regresyon analizleri yapılmıştır. Araştırma sonucunda katılımcı öğrencilerin siber aylaklık davranış düzeyleri 'katılmıyorum'a denk gelmektedir. Katılımcıların siber aylaklık düzeyleri cinsiyete, sosyal medya hesabı olmasına ve fakülteye isteyerek tercih etmesine göre anlamlı bir şekilde farklılaşmaktadır. Öğrencilerin siber aylaklık davranışları ile günlük internet kullanımları ve fakülte memnuniyeti arasında anlamlı ilişkiler bulunmuştur.

Anahtar Kelimeler: Din Eğitimi, Siber Aylaklık, Fakülte Memnuniyeti, İlahiyat Fakültesi.

**The Relationship Between Faculty Satisfaction and Cyberloafing in
Higher Religious Education Students**

Abstract

The Internet, which has become widespread in daily life, also increases its impact on educational processes. While this situation sometimes paves the way for positive behaviors, sometimes it leads to undesirable behaviors. One of these undesirable behaviors is cyberloafing. One of the reasons for cyberloafing is thought to be the student's satisfaction with the faculty where they study. In this framework, the research aims to determine the relationship between faculty satisfaction and the cyberloafing levels of students in higher religious education. The research was designed according to the relational research model, one of the quantitative research methods. The sample selected by the convenient sampling method consists of 654 students studying at the Atatürk University Faculty of Theology. Three data collection tools were used in the study, and t-test, ANOVA, correlation analyses, and regression analyses were performed on the collected data. As a result of the research, the levels of cyberloafing behavior of the participant students correspond to 'disagree'. The cyberloafing levels of the

* Bu araştırma için T. C. Atatürk Üniversitesi Sosyal ve Beşerî Bilimler Etik Kurul Başkanlığı'nın 27.10.2021 tarihli toplantısında oturum sayısı 16, karar numarası 192 ile etik kurul izni alınmıştır. Bu araştırma BAP kapsamında SAB-2021-9921 numarası ile Atatürk Üniversitesi tarafından desteklenmiştir.

** Dr. Öğr. Üyesi, Atatürk Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Felsefe ve Din Bilimleri Bölümü Din Eğitimi ABD, ahmetckmk86@gmail.com, ORCID: 0000-0002-4351-156X

*** Arş. Gör., Atatürk Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Felsefe ve Din Bilimleri Bölümü Din Eğitimi ABD, yakupuzunpolat.25@gmail.com, ORCID :0000-0001-7263-1010

participants differ significantly according to gender, having a social media account, and willingly choosing the faculty. Significant relationships were found between students' cyberloafing behaviors, their daily internet use, and faculty satisfaction.

Key Words: Religious Education, Cyberloafing, Faculty Satisfaction, Faculty of Theology.

Structured Abstract

The Internet has become an indispensable part of daily life. Accordingly, the Internet technologies and information technology are developing and finding a place in many areas of life. These areas can be listed as browsing social media networks, paying bills, communicating through programs, playing online games, shopping, and banking transactions. One of the areas where the internet has found a place for itself is in education and training activities. Although there are many advantages offered by the internet and information technologies, the internet also has some disadvantages. The disadvantage in the field of education and training is that students are busy with extracurricular activities during the lesson through information technology. This is because a student attends a teacher's online lesson but at the same time opens a new tab to follow news sites, surf social media networks, watch videos, play online games, or chat with friends through various programs. Although there are many reasons for this situation, which is defined as "cyberloafing," dissatisfaction with the department/branch in which the student is studying can be considered as one of these reasons. Therefore, it is assumed that there will be a relationship between departmental or branch satisfaction and cyberloafing in higher religious education. In this context, the research question was determined to be "Does the satisfaction levels of the faculty with the department predict their levels of cyberloafing?". The fact that this issue has been studied only within the framework of distance education in higher religious education and that the relationship between department satisfaction and cyberloafing has not been studied makes the research question valuable. The research was designed according to the relational research model, one of the quantitative research methods. The population of the research consists of Atatürk University students. A total of 654 participants were reached to contribute to the research. Three different data collection tools were used in the study. Firstly, the personal information form, then the "Cyberloafing in Educational Environment" scale, and finally the "Academic Branch Satisfaction Scale" were used to determine students' satisfaction with the faculty. In the scales of social cyberloafing and academic major satisfaction, an unrelated samples t-test was used for independent variables with two groups, a one-way ANOVA was used for independent variables with more than two groups, and Pearson correlation analysis was used for continuous variables. For game-oriented cyberloafing, which is not normally distributed, the Mann Whitney U test was used for paired groups and the Kruskal-Wallis analysis was used for more than two groups. Regression analysis was conducted for the effect of academic major satisfaction on cyberloafing behavior. The cyberloafing averages of the participants in the study group correspond to 'strongly disagree'. Based on the findings obtained, it can be interpreted as a sign that the participant students do not cyberloafing during the lessons. It is seen that the satisfaction of the study group with the faculty of theology also corresponds to 'agree'. It can be interpreted that the theology faculty students are satisfied with the faculty. The mean scores of social cyberloafing differ significantly according to gender. Female students exhibit more social cyberloafing behaviors than male students. Participants' social cyberloafing behaviors differ significantly according to the students' voluntary preference for the faculty. The mean scores of social cyberloafing of those who prefer the faculty willingly are lower than those who prefer the faculty involuntarily. The mean scores of cyberloafing for gaming purposes did not differ significantly according to the willingness to attend the faculty. According to having a social media account, the mean scores of the participants' social cyberloafing behavior differ significantly. However, the mean scores of game-oriented cyberloafing behavior did not differ significantly. Accordingly, students with social media accounts exhibit more social cyberloafing behavior than those without social media accounts. There are

significant relationships between daily internet usage time and cyberloafing for social purposes and cyberloafing for gaming purposes. Accordingly, as students' daily internet usage time increases, their cyberloafing behaviors also increase. Likewise, as the daily internet usage time decreases, cyberloafing behaviors decrease. A low, negative, and significant relationship was found between faculty satisfaction and social cyberloafing. The relationship between faculty satisfaction and gaming cyberloafing is not significant. It can be said that as faculty satisfaction increases, cyberloafing behavior decreases. Simple linear regression analysis was conducted to determine the effect of major satisfaction on social cyberloafing. According to the results, it was found that branch satisfaction had a low and significant relationship with social cyberloafing behavior. Accordingly, major satisfaction explains 2% of cyberloafing behavior. When the standardized (B) coefficient and t values are examined, it can be said that subject satisfaction is a significant predictor of cyberloafing behavior.

GİRİŞ

Günümüz dünyasında teknoloji, günlük yaşamın vazgeçilmez bir parçası haline gelmiştir. Teknolojinin gelişimine bağlı olarak internet de gelişmekte ve hayatın birçok alanında kendisine yer bulmaktadır. Bu alanlar; gündem takip etme, sosyal medya ağlarında gezinme, fatura ödeme, programlar üzerinden iletişim kurma, çevrimiçi oyun oynama, alışveriş yapma, bankacılık işlemleri vs. şeklinde sıralanabilir. Yine internetin kendisine yer bulduğu alanlardan biri de eğitim ve öğretim faaliyetleridir. Eğitim-öğretim ortamlarında ödev başta olmak üzere okul dışı eğitim faaliyetlerinde çevrimiçi ve çevrimdışı çeşitli uygulamalar kullanılabilir. Ayrıca uzaktan eğitim yoluyla devam eden dersler ve açıköğretim fakültelerinde olduğu gibi özellikle Covid 19 süreciyle birlikte birçok ülkede zaman zaman yüz yüze eğitime ara verilerek çevrimiçi eğitim faaliyetlerine devam edilmiştir. Dolayısıyla çevrimiçi eğitimin vazgeçilmez unsuru olarak internetin ve bilişim teknolojilerinin önemi daha artmıştır.

İnternet ve bilişim teknolojilerinin bilgiye hızlı erişim, iletişim kolaylığı, internet bankacılığı, çevrimiçi alışveriş gibi avantajları olmasına rağmen bazı dezavantajları da bulunmaktadır.¹ İnternet veya oyun bağımlılığı, zararlı internet sitelerinde gezinme, yanlış bilgilere ulaşma vs. internetin dezavantajlardan bazılarıdır. Bu durumlar yeni yeni kavramlarla karşılanmaktadır: siber zorbalık, siber suç, siber aylaklık, sanal kaytarma, siber silah, siber savaş, siber mağduriyet, siber maneviyat gibi. Eğitim-öğretim alanında dezavantaj olarak öğrencilerin ders esnasında yine bilişim teknolojileri aracılığıyla ders dışı faaliyetlerle meşgul olması zikredilebilir. Zira öğrenci derse katılmakta fakat aynı anda haber sitelerini takip etmekte, sosyal medya ağlarında gezinmekte, videolar izlemekte, çevrimiçi oyun oynamakta ya da çeşitli programlar aracılığıyla arkadaşlarıyla sohbet edebilmektedir.² Öğrencilerin bu davranışın yanlış olduğunu bilmelerine rağmen yaptıkları ve arkadaşlarının da bu şekilde davranmasını, dersten sıkılmasını,

¹ Ahmet Çağlar Özdoğan - Hasan Güner Berkant, "Covid-19 Pandemi Dönemindeki Uzaktan Eğitime İlişkin Paydaş Görüşlerinin İncelenmesi", *Milli Eğitim Dergisi* 49/1 (29 Aralık 2020), 13-43.

² Esat Yıldırım, *Sınıf öğretmeni Adaylarının Siberaylaklık Sorununa İlişkin Durum Analizi* (Elazığ: Fırat Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2016).

akıllarına bir şeyin takılmasını gerekçe gösterdiği araştırmalara yansımıştır.³ Öğrencilerin bu davranışları literatürde Siber aylaklık (SA) olarak ifade edilmektedir. SA bilişim teknolojilerinin yanlış zamanda, amacı dışında kullanılmasıdır. SA öncelikle iş yerinde ve mesai saatleri içerisinde iş amaçlı olmayan internet ya da bilişim teknolojileri aletleri kullanımı şeklinde tanımlansa da⁴ daha sonra okullara bilgisayarların girmesi (özellikle bilgisayar laboratuvar dersleri gibi) ile birlikte okullarda öğrencilerin ders esnasında ders dışı bilgisayar teknolojileri aletleri kullanımı şeklinde de tanımlanmıştır.⁵ Bir başka araştırmada ise SA, “öğrencilerin ders esnasında mobil cihazları ve interneti ders dışı kişisel amaçlı kullanma davranışı” olarak tanımlanmıştır.⁶ Artan teknolojik imkânlarla birlikte birçok öğrenci akıllı cep telefonu kullanmakta ve telefonunu ders esnasında yanında taşımaktadır. Dolayısıyla SA artık sadece bilgisayar laboratuvarlarında ve bilgisayarla değil herhangi bir ders esnasında cep telefonu, tablet gibi teknolojik aletlerle de öğretim görülen sınıflarda yapılabilmektedir.

Literatürde SA davranışının nedenlerine yönelik çalışmalar yapılarak bu davranışın birçok nedeni olabileceği ifade edilmiştir. Öğrenciler derse motive ol(a)madıklarında, dersi sevmediklerinde, derste başarılı olamayacaklarını düşündüklerinde, dersin öğretmenini sevmediklerinde, dersin kendilerine faydası olmayacağını düşündüklerinde, konuyu bildiklerinde, derse odaklanamadıklarında, birden fazla işi aynı anda yapabileceğini düşündüklerinde ve dersin sıkıcı hale geldiğini düşündüklerinde SA yapmaktadırlar.⁷ Bu nedenlere bakıldığında öğrencinin okuduğu bölümden/branştan memnuniyetsizliği siber aylaklığın bir nedeni olarak düşünülebilir. Zira bir devlet üniversitesinde ilahiyat, mühendislik, fen-edebiyat, turizm, iktisat ve eğitim fakültesinde öğrenim gören üniversite öğrencileriyle yapılan bir çalışmada öğrencilerin, SA seviyelerini yordayan faktörlerden birisinin de bölüm memnuniyeti olduğu sonucuna ulaşılmıştır.⁸

Akademik branş memnuniyeti; öğrenim görülen bölüme yerleşmiş olmaktan duyulan mutluluk, başka bir bölüme geçmeyi düşünmeme, bireyin kendisini bölümü

³ Esin Ergün - Arif Altun, “Öğrenci Gözüyle Siber Aylaklık ve Nedenleri”, *Eğitim Teknolojisi Kuram ve Uygulama* 2/1 (01 Nisan 2012), 50.

⁴ Vivien K. G. Lim, “The IT Way of Loafing on the Job: Cyberloafing, Neutralizing and Organizational Justice”, *Journal of Organizational Behavior* 23/5 (2002), 675-694; C. Ugrin Joseph vd., “Profiling Cyber-Slackers in the Workplace: Demographic, Cultural, and Workplace Factors”, *Journal of Internet Commerce* 6/3 (2007), 75-89.

⁵ James G. Phillips - Linnea Reddie, “Decisional Style and Self-Reported Email Use in the Workplace”, *Computers in Human Behavior* 23/5 (2007), 2414-2428; Esin Kalaycı, *Üniversite Öğrencilerinin Siber Aylaklık Davranışları ile Öz Düzenleme Stratejileri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi* (Ankara: Hacettepe Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2010), 14.

⁶ Yıldırım, *Sınıf Öğretmeni Adaylarının Siberaylaklık Sorununa İlişkin Durum Analizi*, 5.

⁷ Ergün - Altun, “Öğrenci Gözüyle Siber Aylaklık ve Nedenleri”, 47-49.

⁸ Çağdaş Ümit Yazgan - Ahmet Faruk Yıldırım, “Üniversite Gençliğinde İnternet Bağımlılığı ve Derslerde Siber Aylaklık Davranışları”, *Gençlik Araştırmaları Dergisi* 8/5 (31 Aralık 2020), 19.

hakkında iyi hissetmesi ve değişim ihtiyacı duymamasını ifade etmektedir.⁹ Branş memnuniyetinin birçok bileşeni bulunmaktadır. Bunlar arasında fakülteden, üniversiteden, mesleki ya da akademik gelişimden memnuniyet sayılabilir. Bunlara ek olarak hoca-öğrenci ilişkileri, üniversitenin sosyal imkanları ve fiziki yapısı, fakülteye/bölüme isteyerek gelme, geleceğe yönelik iş ve kariyer planlaması da memnuniyetin bileşenidir. Bunun yanı sıra dersin öğretim üyesinin bilgi ve donanıma sahip olması, öğrenci ile iletişim kurabilmesi, ulaşılabilir olması, öğrenciye yol göstermesi, eleştirel ve yaratıcı düşünmesi, objektif olması gibi birçok beklenti branş memnuniyetini etkilemektedir.¹⁰ Memnuniyetteki bu durum öğrencinin bölüme karşı memnuniyetinde önemli etkiler bırakmaktadır. Türkiye’de yüksek din öğretiminde herhangi bir bölümlenmeden/branşlaşmadan en azından bu satırlar kaleme alınırken söz edilmesi pek de mümkün değildir. Zira İlahiyat/İslami ilimler fakülteleri “ilahiyat” adlı tek bölümden oluşmaktadır.¹¹ Bu durumda yüksek din öğretimindeki bir öğrencinin bölümden/branştan memnuniyeti, fakülteden memnuniyeti olarak anlaşılmalıdır. Ama buradaki memnuniyet sadece fakültenin fiziki şartlarına göndermede bulunmaz. Aynı zamanda fakültenin ona kazandırdıklarına, fakülte sonrası kariyer planlamasına, akademik ve kişisel gelişime de atıfta bulunmaktadır.

İlahiyat fakültesindeki memnuniyet araştırmaları 1989 yılına kadar gitmesinin yanı sıra güncelliğini korumaktadır. Doğrudan öğrencilerin fakülte memnuniyetlerinin çalışıldığı araştırmaların yanı sıra farklı değişkenlerle de¹² ilişkilendirilmektedir. Öğrencilerin fakülteden memnuniyetleri araştırmalara göre farklılık gösterse de araştırmalar öğrencilerin memnuniyetlerine işaret etmiştir. Araştırmalarda öğrencilerin %70’i fakülteden memnun olduğu¹³, yaklaşık %62’si farklı bir fakülteye geçmeyi planlamadığı¹⁴ (Bir başka araştırmada bu oran %56’dır¹⁵), son sınıf öğrencilerinin yaklaşık %74’ü fakülteden memnun olduğu¹⁶,

⁹ Merve Gerçek, “Üniversite Öğrencilerinin İş (İstihdam) Umudu ile Akademik Branş Memnuniyeti Düzeyleri Arasındaki İlişkilerin İncelenmesi”, *Gümüşhane Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi* 11/2 (26 Haziran 2020), 267.

¹⁰ Gökhan Gökulu, “Sosyal Bilimler Alanında Öğrenim Gören Üniversite Öğrencilerinin Eğitim Memnuniyeti Ölçeğinin Geliştirilmesi”, *OPUS Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi* 15/23 (2020), 1790-1808.

¹¹ İlahiyat fakültelerin tarihi serüveni için bakınız: Muhammed Şevki Aydın, “Yüksek Din Öğretimi Kurumları: Gelgitler Alanı”, *Tezkire:Düşünce, Siyaset, Sosyal Bilim* 31-32 (2003), 106-123.

¹² Mustafa Fatih Ay, “İlahiyat Fakültesi Öğrencilerinin Memnuniyet Düzeyleri ile Gelecek Beklentileri Arasındaki İlişki”, *Marife Dini Araştırmalar Dergisi* 20/2 (30 Aralık 2020), 743-758.

¹³ Mehmet Emin Ay, “1999 - 2000 Öğretim Yılında Fakültemize Gelen I. Sınıf Öğrencileri Üzerine Bir Araştırma”, *Uludağ Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 9/1 (2000), 237.

¹⁴ Yurdagül Mehmedoğlu, “İlahiyat Fakültesi Öğrencilerinin Eğitim-Öğretim Beklentileri (M.Ü. İlahiyat Fakültesi Örneği)”, *Gençlik Dönemi ve Eğitim* (İstanbul: Ensar Neşriyat, 2000), 133.

¹⁵ Ahmet Koç, “İlâhiyat Fakültesi (İlâhiyat Lisans Programı) Öğrencilerinin Sorunları ve Beklentileri”, *Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 25 (2003), 36.

¹⁶ Ejder Okumuş, “İlahiyat Fakültesi Öğrencilerinin Problemleri - Dicle Üniversitesi Örneği -”, *Değerler Eğitimi Dergisi* 5/13 (01 Haziran 2007), 71.

yaklaşık %70'i fakülteden memnun olduğu¹⁷ ve yaklaşık %71'i fakültenin beklentileri karşıladığı¹⁸ bulunmuştur. Buna karşın daha düşük orana sahip araştırmada vardır. Mesela bir araştırmada yine sınava girecek olsalar ilahiyatı tercih edecek öğrencilerin oranı yaklaşık %33'tür.¹⁹ Öğrencilerin ilahiyat eğitiminden memnun oldukları alanlar arasında dindarlık ile düşünce yapısının geliştirilmesi ve hayatına katılan anlam sayılırken nitelikli öğretim elemanı bulamama, sosyal bilimlerle ilgili alanların fazla ve yüzeysel olması, bazı derslerin planlı olmaması ise memnuniyetsizliğin nedenleri arasında zikredilmiştir.²⁰ 1989 yılındaki bir araştırmada öğrencilerin memnun kalmadıkları temel konu ise eğitim-öğretimdir.²¹

Bu çerçevede yüksek din öğretimi öğrencilerinin bölüm/branş/fakülte memnuniyeti ile SA arasında bir ilişkinin olacağı varsayılmıştır. Bu bağlamda araştırmanın sorusu, "İlahiyat Fakültesi öğrencilerinin fakülte memnuniyeti SA düzeylerini yordamakta mıdır?" şeklinde belirlenmiştir. İlahiyat Fakültesi öğrencilerinin SA düzeylerinin çeşitli değişkenlere göre incelenmesi ile SA ve bölüm memnuniyeti arasındaki ilişkiyi belirlemek araştırmanın alt amaçlarıdır. Araştırma sorusu çerçevesinde çalışmada temel iki hipotez şu şekilde ifade edilebilir:

H₁: İlahiyat fakültesi öğrencilerinin fakülte memnuniyeti ile SA düzeyleri arasında anlamlı ilişki vardır.

H₂: İlahiyat fakültesi öğrencilerinin fakülte memnuniyeti SA düzeylerini yordamaktadır.

Literatürde SA ile ilgili birçok çalışma yapılmıştır. Üniversite öğrencilerinin SA düzeylerini yordayan faktörler²², öğrenci gözüyle SA ve nedenleri²³, sınıf öğretmeni adaylarının SA sorununa ilişkin durum analizi²⁴, lisansüstü öğrencilerinin SA düzeylerinin çeşitli değişkenler açısından incelenmesi²⁵, SA nedenleri ölçeği²⁶, lise

¹⁷ Mehmet Korkmaz, "İlahiyat Fakültesi Öğrencilerinin Fakülteyi Tercih Nedenleri: Erciyes Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Örneği", *Bilimname* 2010/1 (01 Mart 2010), 193.

¹⁸ İbrahim Turan - Bayramali Nazıroğlu, "İlahiyat Fakültesine Yeni Gelen Öğrencilerin Sorun ve Beklentileri: OMÜ İlahiyat Fakültesi Örneği", *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi* 8/36 (2015), 476.

¹⁹ Osman Taştekin, "Yeni Kurulan İlahiyat Fakültelerinin Öğrenme Ortamına Yönelik Öğrenci Algıları -Şırnak, Erzincan ve Iğdır Örneği-", *Usul İslam Araştırmaları* 19/19 (01 Haziran 2013), 163.

²⁰ Korkmaz, "İlahiyat Fakültesi Öğrencilerinin Fakülteyi Tercih Nedenleri: Erciyes Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Örneği", 194-195.

²¹ Fırat Erdoğan, "İlahiyat Fakültesi Öğrencilerinin Problem Olarak Değerlendirdikleri Eğitimleriyle İlgili Konular", *Dokuz Eylül Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 6 (1989), 21.

²² Selma Şenel vd., "Üniversite Öğrencilerinin Siber Aylaklık Seviyelerini Yordayan Faktörler", *Kastamonu Eğitim Dergisi* 27/1 (2019), 95-105.

²³ Ergün - Altun, "Öğrenci Gözüyle Siber Aylaklık ve Nedenleri".

²⁴ Yıldırım, *Sınıf öğretmeni adaylarının Siber aylaklık sorununa ilişkin durum analizi*.

²⁵ Ayşe Bağrıaçık Yılmaz, "Lisansüstü öğrencilerinin Siber aylaklık düzeylerinin çeşitli değişkenler açısından incelenmesi: Karma Bir Çalışma", *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi* 18/2 (01 Mayıs 2017), 113-134.

²⁶ Zülfü Genç - Burak Süleyman Tozkoparan, "Siber aylaklık nedenleri ölçeği: Bir ölçek geliştirme çalışması", *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi* 27/1 (15 Ocak 2017), 53-62.

öğrencilerinin SA düzeyleri ile sosyal medya ve akıllı telefon bağımlılıkları arasındaki ilişki²⁷ bu çalışmalara örnek olarak verilebilir. Bu araştırmaların yanı sıra SA ile çeşitli değişkenler arasındaki ilişkiler de çalışmalara konu edinilmiştir. Mesela üniversite gençliğinde SA ile internet bağımlılığı²⁸, akademik erteleme²⁹, bilişsel kapılma³⁰, öz düzenleme stratejileri³¹, siber yalnızlık düzeyleri³², akademik güdüleme³³ bu çalışmalardan bir kısmını oluşturmaktadır. Literatürde bu konunun yüksek din öğretimi özelinde sadece uzaktan eğitim çerçevesinde çalışılmış olması³⁴ ve yine bölüm memnuniyeti ile SA arasındaki ilişkinin çalışılması ile alana katkı sağlaması beklenmektedir.

1. Yöntem

1.1. Desen

Araştırma nicel araştırma yöntemlerinden ilişkisel araştırma desenine göre tasarlanmıştır. İlişkisel araştırma deseni iki ve daha fazla değişken arasındaki ilişkiyi yani değişkenlerin birbirlerini etkileyip etkilemediğini görmek için kullanılır.³⁵ Araştırmanın amacı da fakülte memnuniyetinin SA üzerindeki etkisini incelemek olduğundan bu desen kullanılmıştır. Araştırmanın deseni Şekil 1’de verilmiştir.

Şekil 1: Araştırmanın deseni

- ²⁷ Hüseyin Seyhan Duygu, *Lise Öğrencilerinin Siberaylaklık Düzeyleri ile Sosyal Medya ve Akıllı Telefon Bağımlılıkları Arasındaki İlişkilerin İncelenmesi* (Konya: Selçuk Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2020).
- ²⁸ Yazgan - Yıldırım, "Üniversite Gençliğinde İnternet Bağımlılığı ve Derslerde Siber Aylaklık Davranışları".
- ²⁹ Yusuf Levent Şahin, "Facebook Kullanıcılarının Akademik Erteleme Davranışları ile Eğitsel Ortamlardaki Siber Aylaklık Durumlarının İncelenmesi", *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi* 21/1 (01 Ocak 2020), 629-666.
- ³⁰ Fatih Arıkan - Hasan Özgür, "Öğretmen Adaylarının Siber Aylaklık ve Bilişsel Kapılma Düzeylerinin Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi", *Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi* 21/2 (31 Aralık 2019), 863-885.
- ³¹ Kalaycı, *Üniversite Öğrencilerinin Siber Aylaklık Davranışları ile Öz Düzenleme Stratejileri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi*.
- ³² Agah Tuğrul Korucu - Senem Kara, "Öğretmen Adaylarının Derslerde Akıllı Telefon Siber Aylaklık Düzeyleri ile Sanal Ortam Yalnızlık Düzeyleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi", *Bilgi ve İletişim Teknolojileri Dergisi* 1/1 (10 Aralık 2019), 41-56.
- ³³ Ramazan Çok - Mustafa Kutlu, "Üniversite Öğrencilerin Ders Esnasında Ders Dışı İnternet Kullanım Davranışları ile Akademik Güdülenme Düzeylerinin Çeşitli Değişkenlere Göre İncelenmesi", *The Journal of International Lingual Social and Educational Sciences* 4/1 (30 Haziran 2018), 1-21.
- ³⁴ Ali Güngör, "Uzaktan Eğitimde Öğretmen Adaylarının Siber Aylaklık Davranışları ve Sebepleri Üzerine Bir İnceleme: Kilis 7 Aralık Üniversitesi İslami İlimler Fakültesi Örneği", *Kilis 7 Aralık Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 8/2 (30 Aralık 2021), 517-548.
- ³⁵ Ahmet Tekbıyık, "İlişkisel Araştırma Yöntemi", *Eğitimde Araştırma Yöntemleri*, ed. Haluk Özmen - Orhan Karamustafaoğlu (Ankara: Pegem Akademi, 2019), 164.

1.2. Evren-Örneklem

Araştırmanın evrenini Atatürk Üniversitesi İlahiyat Fakültesi'ndeki lisans öğrencileri oluşturmaktadır. Hâlihazırda Atatürk Üniversitesi İlahiyat Fakültesinde öğrenim gören öğrencilerin sayısı 1836'dır. Çalışmanın örnekleme de Atatürk Üniversitesi İlahiyat Fakültesinde kayıtlı öğrencilerden seçilmiştir. Örneklemin belirlenmesinde uygun örnekleme yöntemi kullanılmıştır.³⁶ Bu teknikte muhtemel katılımcılara çalışmaya katılmak için uygun olup olmadıkları sorulur ya da çalışmaya katılması kolay katılımcı grup oluşturulur.³⁷ Örneklem grubundaki katılımcıların Atatürk Üniversitesi İlahiyat Fakültesinde öğrenci olması ölçüt olarak belirlenmiştir. 2021 yılı aralık ayı ile 2022 şubat ayları arasında veriler toplanmıştır. Katılımcı öğrencilere ölçek formları dağıtılmış ve doldurmaları istenmiştir. Toplamda 682 katılımcıya ulaşılmıştır. 28 uç veri çıkarılınca örneklem grubu 654 olarak hesaplanmıştır. Örneklemin ulaştığı sayının %95 güven aralığından yeterli olduğu söylenebilir.³⁸ Örnekleme ilişkin tanıtıcı bilgiler Tablo 1'de sunulmuştur.

Tablo 1: Örneklemin özellikleri

Cinsiyet	f	%	Öğrenim görülen sınıf	f	%
Kadın	498	76,1	Birinci sınıf	119	18,2
Erkek	156	23,9	İkinci sınıf	124	19,0
Toplam	654	100,0	Üçüncü sınıf	199	30,4
			Dördüncü sınıf	212	32,4
Mezun olunan lise	f	%	Toplam	654	100,0
İmam-Hatip Lisesi	373	57,7			
Anadolu Lisesi	207	31,7	Fakülte tercihi	f	%
Açık Öğretim Lisesi	33	5,0	Evet	502	76,8
Anadolu öğretmen lisesi	1	,2	Hayır	95	14,5
Meslek lisesi	33	5,0	Fikrim yok	57	8,7
Toplam	647	98,9	Toplam	654	100,0
Cevapsız	7	1,1			
Toplam	654	100,0	Sosyal medya hesabı	f	%
			Evet	558	85,3
Kariyer planlaması	f	%	Hayır	96	14,7
MEB	410	62,7	Toplam	654	100,0
DİB	200	11,0			
Akademi	398	24,0	Öğretim türü	f	%
Alan dışı	13	2,3	Birinci öğretim	411	62,9
Toplam	654	100,0	İkinci öğretim	242	37,1
			Toplam	653	99,8
			Cevapsız	1	,2
			Toplam	654	100,0

³⁶ Donna M. Mertens, *Eğitim ve Psikolojide Araştırma ve Değerlendirme*, çev. İsmail Seçer - Sümeyye Ulaş (Ankara: Anı Yayınevi, 2019), 332.

³⁷ Larry B. Christensen vd., *Araştırma Yöntemleri Desen ve Analizi*, çev. Ahmet Aypay (Ankara: Anı Yayıncılık, 2015), 172.

³⁸ Christensen vd., *Araştırma Yöntemleri Desen ve Analizi*, 175.

Örneklemin %72.2'si kız öğrencilerden, %27.8'i ise erkek öğrencilerden oluşmaktadır. Örneklemin %15.8'i birinci sınıf, %15.1'i ikinci sınıf, %32.5'i üçüncü sınıf ve %36.7'si ise dördüncü sınıftır. Hazırlık sınıfları olan ilahiyat fakülteleri olsa da derslerin neredeyse tamamına yakını dil eğitimi olduğundan bu çalışmanın kapsamı dışında bırakılmıştır. Katılımcı öğrencilerin %63'ü İmam-Hatip Lisesi'nden, %24.4'ü Anadolu Lisesi'nden, %5,4'ü Açık Öğretim Lisesi'nden, %5.7'si meslek lisesinden mezun olmuştur. Katılımcıların %80,5'i ilahiyat fakültesini isteyerek tercih etmişken, %12,5'i istemediği halde tercih ettiğini ve %7,1'i ise bu konuda bir fikirlerinin olmadığını beyan etmişlerdir. Katılımcıların %57.6'sı öğretmen olmayı, %12.9'u Diyanet İşleri Başkanlığı'nda görev almayı, %25.6'sı akademik kariyeri düşünürken %3'ü ise fakültenin alanı dışında kariyer planlamaktadır. Katılımcıların %85.4'ü sosyal medya hesabına sahipken %14.6'sının sosyal medya hesabı yoktur. Katılımcıların %68.2'si birinci öğretimde, %31.7'si ise ikinci öğretimdedir.

1.3. Veri Toplama Araçları

Araştırmada üç veri toplama aracı kullanılmıştır. İlk olarak kişisel bilgi formu kullanılmıştır. Katılımcıların cinsiyet, öğrenim gördükleri sınıf, sosyal medya hesabına sahip olma, mezun oldukları lise türü, fakülteyi tercihleri, öğrenim türleri ve kariyer planlamasına ilişkin sorular bulunmaktadır.

Araştırmanın bir diğer veri toplama aracı "Eğitim ortamında siber aylaklık" ölçeğidir. Sarıtepeci ve Sert tarafından geliştirilen bu ölçek 3 alt boyut ve 13 maddeden oluşmaktadır. Ölçeğin alt boyutları "Sosyal amaçlı siber aylaklık", "Oyun amaçlı siber aylaklık" ve "Akademik amaçlı siber aylaklık" davranışlarıdır. Ölçek beşli likert şeklinde düzenlenmiştir. Çalışmada SA davranışı ders esnasında ders dışı mobil cihazlarla meşgul olma şeklinde tanımlandığından ölçeğin ilk iki boyutu olan sosyal amaçlı SA ile oyun amaçlı SA alt boyutları kullanılmıştır. Ölçeğin 7 maddesi sosyal amaçlı SA alt boyutunda, 3 maddesi ise oyun amaçlı SA alt boyutundadır. Ölçeğin sosyal amaçlı SA alt boyutu Cronbach Alpha iç tutarlılık katsayısı .82, oyun amaçlı SA alt boyutu ise .77 bulunmuştur.³⁹ Bu çalışmada ise ölçeğin sosyal amaçlı SA alt boyutu Cronbach Alpha iç tutarlılık katsayısı .85, oyun amaçlı SA alt boyutunun ise .76 olarak hesaplanmıştır.

Öğrencilerin fakülteden memnuniyetini belirlemek için "Akademik branş memnuniyeti ölçeği" kullanılmıştır. Nauta⁴⁰ tarafından geliştirilen Gür Erdoğan ve Arsal tarafından uyarlanan ölçek 6 madde, tek boyuttan oluşmakta ve beşli likert tipinde düzenlenmiştir. Ölçeğin Cronbach Alpha iç tutarlılık katsayısı .83 bulunmuştur.⁴¹ Bu çalışmada ise ölçeğin Cronbach Alpha iç tutarlılık katsayısı .74 olarak hesaplanmıştır.

³⁹ Mustafa Sarıtepeci - Uğurcan Sert, "Cyberloafing Level of University Students: A Scale Development Study", *Research on Education and Psychology* 5/1 (30 Haziran 2021), 41-52.

⁴⁰ Margaret Nauta, "Assessing College Students' Satisfaction with Their Academic Majors", *Journal of Career Assessment* 15/4 (2007), 446-462.

⁴¹ Duygu Gür Erdoğan - Zeki Arsal, "The Adaptation of Academic Major Satisfaction Scale to Turkish: The Validity and Reliability Study", *Journal of Human Sciences* 12/1 (16 Mart 2015), 966-974.

1.4. Veri Analizi

Araştırmada öncelikle kullanılan ölçeklerin normal dağılımları test edilmiştir. Sonrasında Mahalonobis değerleri belirlenmiş ve 28 veri uç değer olarak hesaplanarak veri setinden çıkarılmıştır. Uç değerlerin çıkarılması ile ölçeklerin normallikleri Tablo 2’de gösterilmiştir.

Tablo 2: Ölçeklerin normal dağılım durumları

	S.S.	Çarpıklık	Basıklık
Sosyal amaçlı SA	.50	1.355	1.652
Oyun amaçlı SA	.28	3.081	9.947
Akademik branş memnuniyeti	.81	-.529	.108

Normal dağılan sosyal amaçlı SA puanının iki gruplu bağımsız değişkenlerde ilişkisiz örneklem t-testi, ikiden fazla gruplu bağımsız değişkenler için ise tek yönlü ANOVA yapılmıştır. ANOVA öncesinde varyans homojenlik testi yapılmış ve farkın hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek için Scheffe testi kullanılmıştır. Sürekli değişkenler için ise Pearson korelasyon analizi yapılmıştır. Normal dağılmayan oyun amaçlı SA için ise ikili gruplar için Mann Whitney U ve ikiden fazla gruplar için Kruskal Wallis testi kullanılmıştır. Akademik branş memnuniyetinin SA davranışının üzerindeki etkisi için regresyon analizi yapılmıştır. Ölçek puanları 1 ile 5 arasında düzenlenmiş ve karşılık geldiği puanlama aralığı şu şekildedir: 1 ile 1.80 arası kesinlikle katılmıyorum, 1.81 ile 2.6 arası katılmıyorum, 2.61 ile 3.4 arası fikrim yok, 3.41 ile 4.2 arası katılıyorum ve 4.21 ile 5 arası ise kesinlikle katılıyorum.

2. Bulgular ve Yorum

2.1. Çalışma Grubunun Ortalaması

Çalışma grubunun ölçeklerden aldıkları ortalamalar Tablo 3’te gösterilmiştir.

Tablo 3: Çalışma grubunun ortalaması

	N	En az	En çok	\bar{X}
Sosyal amaçlı SA	654	1.00	3.57	1.50
Oyun amaçlı SA	654	1.00	2.67	1.10
Akademik branş memnuniyeti	654	1.00	5.00	3.66

Bu bulgulara göre çalışma grubundaki katılımcıların SA ortalamaları her 2 durumda da ‘kesinlikle katılmıyorum’a denk gelmektedir. Bu durum katılımcı öğrencilerin derslerde SA yapmadıklarına işaret olarak yorumlanabilir. İlahiyat fakültesi öğrencilerinin uzaktan eğitimde SA davranışların araştırıldığı araştırmada da öğrencilerin SA ortalama puanları çok düşük bulunmuştur.⁴²

⁴² Güngör, “Uzaktan Eğitimde Öğretmen Adaylarının Siber Aylıklık Davranışları ve Sebepleri Üzerine Bir İnceleme: Kilis 7 Aralık Üniversitesi İslami İlimler Fakültesi Örneği”, 529.

Çalışma grubunun ilahiyat fakültesinden memnuniyetlerinin de 'katılıyorum'a denk geldiği görülmektedir. İlahiyat fakültesi öğrencilerinin fakülteden memnun oldukları şeklinde bir yorum yapılabilir. Literatürde ilahiyat fakültesinden memnuniyete ilişkin birçok çalışmada öğrencilerin çoğunluğu fakülteden memnun olduklarını ifade etmiştir. Buna karşın 2013 yılında yeni kurulan ilahiyat fakülteler özelinde yapılan bir araştırmada katılımcıların yaklaşık %70'i beklentisinin karşılanmadığını ifade etmiştir.⁴³

2.2. Çeşitli Değişkenlere Göre Siber Aylaklık Düzeyi

2.2.1. Cinsiyete Göre Siber Aylaklık Düzeyi

Katılımcıların cinsiyetine göre sosyal amaçlı SA ortalama puan farklılaşmalarını belirlemek için ilişkisiz örneklem t-testi ve oyun amaçlı SA ortalama puan farklılaşmasını belirlemek için de Mann Whitney U testi yapılmış ve sosyal amaçlı SA analizinin sonucu Tablo 4'te verilmiştir. Kız öğrencilerin sosyal amaçlı SA ortalama puanı (X=1.64) erkek öğrencilerin ortalama puanından (X=1.55) anlamlı şekilde yüksektir (t=2.676, p<.05). Oyun amaçlı SA ortalama puanları ise cinsiyete göre anlamlı bir şekilde farklılaşmamıştır (p>.05).

Tablo 4: Katılımcıların cinsiyetine göre SA düzeyleri

	Cinsiyet	N	\bar{X}	s.s.	t	p
Sosyal amaçlı SA	Kadın	498	1.64	.51	2.738	.006
	Erkek	156	1.55	.45		

Bu sonuçlara göre yüksek din öğretimindeki kız öğrencilerin erkek öğrencilere göre derslerde daha fazla sosyal amaçlı SA davranışı sergilediği bulunmuştur. SA davranışının çeşitli türlerinin cinsiyete göre farklılaşması araştırmalara da yansımıştır. Mesela üniversite öğrencileri arasında yapılan bir araştırmada kadın öğrencilerin erkek öğrencilere göre daha fazla paylaşım amaçlı SA davranışı gösterirken oyun/bahis amaçlı SA da ise erkek öğrenciler kadın öğrencilere göre daha yüksek ortalama puana sahiptir.⁴⁴ Bir başka araştırmada ise üniversite öğrencilerinde erkek öğrencilerin kadın öğrencilere göre daha yüksek haber takibinde ve bireysel işlerle ilgili SA davranışı sergilediği bulunmuştur.⁴⁵ Bunun yanı sıra beden eğitimi öğrencileri arasında yapılan bir araştırmada ise kız öğrencilerin erkek öğrencilere göre daha yüksek oranda SA yaptığı bulunmuştur.⁴⁶ İlahiyat fakültesi örneklemindeki

⁴³ Taştekin, "Yeni Kurulan İlahiyat Fakültelerinin Öğrenme Ortamına Yönelik Öğrenci Algıları -Şırnak, Erzincan ve Iğdır Örneği-", 167.

⁴⁴ Ramazan Çok, *Üniversite Öğrencilerinde Çeşitli Akademik Değişkenlerinin Siber Aylaklık Davranışlarının Yordama Durumlarının İncelenmesi* (Malatya: İnönü Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2018), 105.

⁴⁵ Çok - Kutlu, "Üniversite Öğrencilerin Ders Esnasında Ders Dışı İnternet Kullanım Davranışları ile Akademik Güdülenme Düzeylerinin Çeşitli Değişkenlere Göre İncelenmesi", 10.

⁴⁶ Orhan Çınar - Zübeyir Cinisli, "Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği Bölümü Öğrencilerinin Siber Aylaklık Davranışları", *Beden Eğitimi ve Spor Araştırmaları Dergisi* 10/1 (01 Mart 2018), 45.

çalışmaların da⁴⁷ dâhil olduğu kimi araştırmalarda ise bu fark anlamsız bulunmuştur.⁴⁸

2.2.2. Öğrenim Görülen Sınıfa Göre Siber Aylaklık Düzeyi

Katılımcıların öğrenim gördükleri sınıflara göre sosyal amaçlı SA ortalama puanının farklılaşmasını belirlemek için tek yönlü faktör analizi ANOVA ve oyun amaçlı SA ortalama puanının farklılaşmasını belirlemek için de Kruskal Wallis yapılmıştır. Buna göre sosyal amaçlı SA ve oyun amaçlı SA ortalama puanları katılımcıların öğrenim gördükleri sınıfa göre anlamlı şekilde farklılaşmamıştır ($p>.05$). Üniversite⁴⁹, ilahiyat fakültesi öğrencileri⁵⁰, lise öğrencileri⁵¹ arasında yapılan araştırmalarda ise katılımcıların SA ortalama puanları katılımcıların öğrenim gördükleri sınıfa göre anlamlı şekilde farklılaşmamıştır.

2.2.3. Fakülteyi Tercih Etmede İstekli Olmaya Göre Siber Aylaklık Düzeyleri

Katılımcıların fakülteye isteyerek gelmelerine göre sosyal amaçlı SA ortalama puanındaki farklılaşmayı belirlemek için tek yönlü varyans analizi ANOVA ve oyun amaçlı SA ortalama puanındaki farklılaşmayı belirlemek için de Kruskal Wallis yapılmış ve sonuçlar Tablo 5’de gösterilmiştir. Buna göre sosyal amaçlı SA ortalama puanları ($F_{2-651}=3.889$, $p<.05$) öğrencilerin fakülteyi isteyerek tercih etmelerine göre anlamlı bir şekilde farklılaşmaktadır. Farkın hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek için Scheffe testi yapılmıştır.

Tablo 5: Fakülteyi tercih etmede istekli olmaya göre SA düzeyleri

		N	\bar{X}	s.s.	sd	F	p	Fark	
Sosyal amaçlı SA	Evet	A	502	1.47	.48	2/651	3.889	.021	A-B
	Hayır	B	95	1.63	.55				
	Fikrim yok	C	57	1.52	.57				

Fakülteyi isteyerek tercih eden öğrencilerin ($X=1.47$) istemeyerek tercih eden öğrencilere ($X=1.63$) göre sosyal amaçlı SA ortalaması daha düşüktür. Bu durum fakülteyi isteyerek tercih eden öğrencilerin SA davranışını istemsizce tercih edenlere göre daha az gösterdiği şeklinde yorumlanabilir.

Oyun amaçlı SA ortalama puanları fakülteye isteyerek gelinmesine göre anlamlı şekilde farklılaşmamıştır ($p>.05$).

⁴⁷ Güngör, “Uzaktan Eğitimde Öğretmen Adaylarının Siber Aylaklık Davranışları ve Sebepleri Üzerine Bir İnceleme: Kilis 7 Aralık Üniversitesi İslami İlimler Fakültesi Örneği”, 531.

⁴⁸ Bağrıaçık Yılmaz, “Lisansüstü Öğrencilerinin Siber Aylaklık Düzeylerinin Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi: Karma Bir Çalışma”, 120.

⁴⁹ Çok, *Üniversite Öğrencilerinde Çeşitli Akademik Değişkenlerinin Siber Aylaklık Davranışlarının Yordama Durumlarının İncelenmesi*, 113.

⁵⁰ Güngör, “Uzaktan Eğitimde Öğretmen Adaylarının Siber Aylaklık Davranışları ve Sebepleri Üzerine Bir İnceleme: Kilis 7 Aralık Üniversitesi İslami İlimler Fakültesi Örneği”, 532.

⁵¹ Deniz Mertkan Gezgın vd., “Meslek Lisesi Öğrencilerinin Siber Aylaklık Düzeyinin Farklı Değişkenlere Göre İncelenmesi”, *Ege Eğitim Dergisi* 19/2 (29 Aralık 2018), 417.

2.2.4. Sosyal Medya Hesabı Olmaya Göre Siber Aylaklık Düzeyleri

Sosyal medya hesabı olmasına göre katılımcıların sosyal amaçlı SA ortalama puanlarını belirlemek için ilişkisiz örneklem t-testi, oyun amaçlı SA ortalama puanlarını belirlemek için de Mann Whitney U testi yapılmış ve sonucu Tablo 6'da gösterilmiştir. Buna göre sosyal amaçlı SA ortalama puanı ($t=4.861$, $p<.05$) sosyal medya sahibi olunmasına göre anlamlı şekilde farklılaşmaktadır. Ancak oyun amaçlı SA ortalama puanı sosyal medya hesabı sahip olunmasına göre anlamlı bir şekilde farklılaşmamıştır ($p>.05$).

Tablo 6: Sosyal medya hesabı olmasına göre SA düzeyleri

	Hesabın var mı?	N	\bar{X}	s.s.	t	p
Sosyal amaçlı SA	Evet	558	1.54	.52	4.861	.000
	Hayır	96	1.27	.31		

Bu sonuçlara göre sosyal medya hesabı olan öğrenciler ($X=1.54$) olmayanlara göre ($X=1.27$) daha fazla SA davranışı sergilemektedir. Literatürde benzer çalışmalar bulunmaktadır. Mesela lise öğrencileri arasında yapılan bir araştırmada sosyal medya hesap sayısı fazla olan katılımcılar, az olan katılımcılara göre daha fazla SA davranışı sergilemektedir.⁵²

2.2.5. Günlük İnternet Kullanım Süresi ile SA Arasındaki İlişki

Günlük internet kullanım süresi ile SA davranışları arasındaki ilişkiyi belirlemek için korelasyon analizi yapılmış ve sonuçlar Tablo 7'de gösterilmiştir. Buna göre günlük internet kullanım süresi ile sosyal amaçlı SA ($r=.238$, $p<.05$) ve oyun amaçlı SA ($r=.110$, $p<.05$) arasında anlamlı ilişkiler vardır.

Tablo 7: Günlük internet kullanımı ile SA arasındaki ilişki

		Sosyal amaçlı SA	Oyun amaçlı SA
Günlük internet kullanım süresi	r	.216**	.096**
	p	.000	.014
	N	654	654

Bu sonuçlara göre öğrencilerin günlük internet kullanım süresi arttıkça SA ortalama puanı da artmaktadır. Aynı şekilde günlük internet kullanım süresi azaldıkça SA davranışları da azalmaktadır. Yapılan araştırmalarda da günlük internet kullanım süresi ile SA üzerinde anlamlı bir fark oluşturduğu bulunmuştur. Günlük bir saat internet kullananlar 4 ve 5 saat kullananlara göre daha fazla SA davranışı sergilemektedir.⁵³ Bir başka araştırmada da günlük internet kullanımı ile SA'nın bireysel, arama ve sosyal türleri arasında anlamlı ilişkiler bulunmuştur.⁵⁴

⁵² Gezgin vd., "Meslek Lisesi Öğrencilerinin Siber Aylaklık Düzeyinin Farklı Değişkenlere Göre İncelenmesi", 418.

⁵³ Çok, *Üniversite Öğrencilerinde Çeşitli Akademik Değişkenlerinin Siber Aylaklık Davranışlarının Yordama Durumlarının İncelenmesi*, 123.

⁵⁴ Çok - Kutlu, "Üniversite Öğrencilerinin Ders Esnasında Ders Dışı İnternet Kullanım Davranışları ile Akademik Güdülenme Düzeylerinin Çeşitli Değişkenlere Göre İncelenmesi", 10.

2.3. Fakülte Memnuniyeti ile Siber Aylaklık Davranışı Arasındaki İlişki

Fakülte memnuniyeti ile SA arasındaki ilişkiyi belirlemek için korelasyon analizi yapılmış ve sonuçlar Tablo 8'de gösterilmiştir. Fakülte memnuniyeti ile sosyal amaçlı SA arasında düşük düzeyde, negatif yönlü ve anlamlı ilişki bulunmuştur. ($r=-.160$, $p<.01$). Fakülte memnuniyeti ile oyun amaçlı SA arasında ise anlamlı ilişki bulunmamıştır ($r=-.130$, $p<.01$).

H₁ kodlu "İlahiyat fakültesi öğrencilerinin fakülte memnuniyeti ile SA düzeyleri arasında anlamlı ilişki vardır." hipotezi kısmen doğrulanmıştır. Zira oyun amaçlı SA davranışı ile fakülte memnuniyeti arasında anlamlı ilişki bulunamamıştır. Bu sonuç fakülte memnuniyeti arttıkça sosyal amaçlı SA davranışının azaldığına işaret etmektedir.

Tablo 8: Fakülte memnuniyeti ile SA davranışı arasındaki ilişki

		Sosyal amaçlı SA	Oyun amaçlı SA
Fakülte memnuniyeti	r	-.133**	-.056
	p	.001	.154
	N	654	654

Fakülte memnuniyetinin sosyal amaçlı SA üzerindeki etkisini belirlemek için basit doğrusal regresyon analizi yapılmıştır ve sonuçlar Tablo 9'da gösterilmiştir. Buna göre fakülte memnuniyetinin sosyal amaçlı SA davranışı ile düşük düzeyde ve anlamlı bir ilişkiye sahip olduğu bulunmuştur ($R=-.13$, $R^2=.02$, $p<.01$).

Tablo 9: Fakülte memnuniyetinin sosyal amaçlı SA'yı yordamasına ilişkin regresyon analiz sonuçları

	B	Standart hata	Beta	t	p
Sabit	12,638	.636		19.887	.000
Fakülte memnuniyeti	-.579	.169	-.133	-3.422	.001

Bu sonuçlara göre fakülte memnuniyeti sosyal amaçlı SA davranışının %2'sini açıklamaktadır. Standardize edilmiş (β) katsayısı ve t değerleri incelendiğinde fakülte memnuniyetinin SA davranışının anlamlı bir yordayıcısı olduğu söylenebilir. H₂ kodlu "İlahiyat fakültesi öğrencilerinin fakülte memnuniyeti SA düzeylerini yordamaktadır." hipotezi kısmen doğrulanmıştır.

Literatür incelendiğinde bu araştırmadan elde edilen sonuçlara benzer araştırmalar bulunmaktadır. Mesela bir araştırmada öğrenim gördükleri branştan memnun olan üniversite öğrencileri memnun olmayanlara göre daha az SA davranışı göstermektedir.⁵⁵ Yine üniversite öğrencileri arasında yapılan bir başka araştırmada bölüm memnuniyeti ile SA arasında anlamlı, düşük düzeyde ve negatif yönlü ilişki bulunmuştur.⁵⁶ Öğrencilerin SA davranışının nedenlerinin ele alındığı araştırmalarda

⁵⁵ Çok, *Üniversite Öğrencilerinde Çeşitli Akademik Değişkenlerinin Siber Aylaklık Davranışlarının Yordama Durumlarının İncelenmesi*, 132.

⁵⁶ Yazgan - Yıldırım, "Üniversite Gençliğinde İnternet Bağımlılığı ve Derslerde Siber Aylaklık Davranışları", 19.

motivasyon eksikliği⁵⁷, derse hedeflenmeme ve hoca faktörü⁵⁸, ders içeriği⁵⁹, öğrenmeye isteksizlik⁶⁰ gibi nedenler zikredilmektedir. Bu olgular aynı zamanda memnuniyetin de yordayıcısıdır. Zira öğrencinin sınıfta aktif katılım sağlanması, adil sınıf ortamının bulunması, öğrencilerin güvende olduklarını hissetmeleri, öğrencilerin destek alabilmesi, akran kabulü, herhangi bir istismarın olmaması, öğrencinin ortam için sosyal ve akademik yeterliliğin olması memnuniyet düzeyini arttırmaktadır.⁶¹ SA davranışının nedenleri ölçeği geliştirme çalışmasında da güdüleme, yürütücü kaynaklı nedenler ve derse ilişkin tutumlar SA davranışının alt boyutları olarak belirlenmiştir.⁶²

SONUÇ

Fakülte memnuniyeti ile SA arasındaki ilişkinin temel amaç olarak belirlendiği araştırmada elde edilen sonuçlar fakülte memnuniyeti ile sosyal amaçlı SA arasında anlamlı, negatif yönlü ve düşük düzeyde ilişkiyi ve fakülte memnuniyetinin sosyal amaçlı SA'nın anlamlı bir yordayıcısı olduğunu göstermektedir. Zira fakülte memnuniyetinin; öğretim üyeleri ve arkadaşları ile ilişkiler, kariyer planlamasına uygunluk, branşın/bölümün itibarı, eğitim ve öğretim süreçleri, branşın/bölümün imkân ve sınırlıkları, motivasyon, amaç ve içeriklerin ilgi çekici olması gibi birçok yordayıcı değişkeni bulunmaktadır. Fakülte memnuniyeti ile sosyal amaçlı SA arasındaki ilişkinin düşük düzeyde olması bu iki kavram arasındaki farklı araçların etkili olduğuna işaret etmektedir. Bu sonuçlar çerçevesinde hem memnuniyetin hem de sosyal amaçlı SA'nın yordayıcısı olan çeşitli değişkenlerin aracılıklarının sınanması çalışmanın bir önerisi olarak söylenebilir.

Fakülteyi isteyerek tercih edenlerin sosyal amaçlı SA ortalama puanları isteyerek gelmeyenlere göre anlamlı bir şekilde farklılaşmıştır. Fakülteyi isteyerek tercih edenlerin fazla olması (%76.8) örneklemin derslerdeki SA davranışının da 'katılmıyorum'a denk gelmesini açıklamaktadır. Bu durum öğrencinin istekli bölüm tercihini onların eğitim hayatlarında verimlilik açısından önemli bir faktör olarak ortaya çıkarmaktadır. Öğrencinin fakülteyi istekli bir şekilde tercihindeki beklentinin karşılanması memnuniyeti göstermektedir. Tam tersi bir durum ise memnuniyetsizliktir. Mesela ilahiyat fakültesi öğretim programları öğrenciler tarafından yetersiz bulunduğu dair araştırmalar⁶³ memnuniyetsizliğe neden olmakta bu durumda SA'nın bir nedeni olarak ortaya çıkmaktadır. Zira öğrenci için

⁵⁷ Gungör, "Uzaktan Eğitimde Öğretmen Adaylarının Siber Aylaklık Davranışları ve Sebepleri Üzerine Bir İnceleme: Kilis 7 Aralık Üniversitesi İslami İlimler Fakültesi Örneği", 533.

⁵⁸ Gezgin vd., "Meslek Lisesi Öğrencilerinin Siber Aylaklık Düzeyinin Farklı Değişkenlere Göre İncelenmesi", 417.

⁵⁹ Yıldırım, *Sınıf Öğretmeni Adaylarının Siberaylaklık Sorununa İlişkin Durum Analizi*, 50.

⁶⁰ Şenel vd., "Üniversite Öğrencilerinin Siber Aylaklık Seviyelerini Yordayan Faktörler", 102.

⁶¹ Arkun Tatar vd., "Üniversite Öğrencileri İçin Öğrenci Memnuniyet Ölçeğinin Geliştirilmesi ve Psikometrik Özelliklerinin İncelenmesi", *The Journal of Academic Social Sciences* 56/56 (01 Ocak 2017), 217.

⁶² Genç - Tozkoparan, "Siberaylaklık Nedenleri Ölçeği: Bir Ölçek Geliştirme Çalışması", 59.

⁶³ Saadettin Özdemir, "İlahiyat Fakültesi Öğrencilerinin İlahiyat Programı ile İlgili Görüşleri: SDÜ İlahiyat Örneği", *Dergiabant* 7/13 (31 Mayıs 2019), 18.

yeterli olmayan bir ders, ders dışı birçok aktiviteye davetiye çıkarmaktadır. Hatta okul terkine dahi neden olur⁶⁴ ki dersteki sapmaların zirvesi ise okul terkidir.

Öğrencilerin cinsiyetlerine göre SA ortalamalarının farklılaşmasına bakıldığında kız öğrenciler sosyal amaçlı SA davranışını erkek öğrencilere göre daha fazla sergilemektedir. Bu durum toplumsal cinsiyet rolleri ile açıklanabileceği gibi öğrencilerin internet kullanım amacı hakkında da fikir vermektedir.

İnternet, öğrencilerin günlük yaşamlarının bir parçasıdır. Zira ulaşım için bilgiler, otobüs kartları, bankacılık ve alışveriş işlemlerinde internet rutindir. Bunun yanı sıra sosyal medya hesabının da olması internet ile ilişkiyi artırmaktadır. Bireyin internet ile olan bu güçlü ilişkisi öğrencileri derslerde SA davranışına yönlendirmektedir. Bu durum araştırmanın bulgularıyla uyumludur. Zira araştırmada günlük internet kullanımı ile sosyal amaçlı SA arasında anlamlı, düşük düzeyde, pozitif yönlü ilişkiler vardır. Aynı zamanda sosyal medya sahibi olanlar olmayanlara göre derslerde daha fazla sosyal amaçlı SA davranışı sergilemektedir.

Bu sonuçlar çerçevesinde araştırmacılara ilahiyat fakültelerindeki öğrencilerin SA davranışını en çok gösterdikleri derslerin belirlenerek nedenlerinin araştırılması, fakülteler arası SA düzeyleri mukayeseli şekilde çalışılması, öğretim üyelerinin eğitim yaklaşımları, ölçme ve değerlendirme, sınıf yönetimi anlayışları ile SA arasındaki ilişkinin araştırılması önerilebilir.

KAYNAKÇA

- Arıkan, Fatih - Özgür, Hasan. "Öğretmen Adaylarının Siber Aylaklık ve Bilişsel Kapılma Düzeylerinin Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi". *Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi* 21/2 (31 Aralık 2019), 863-885.
- Ay, Mehmet Emin. "1999 - 2000 Öğretim Yılında Fakültemize Gelen I. Sınıf Öğrencileri Üzerine Bir Araştırma". *Uludağ Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 9/1 (2000), 227-243.
- Ay, Mustafa Fatih. "İlahiyat Fakültelerinde Okul Terki: İlahiyat Fakültesinden Kayıt Sildirenler Üzerine Fenomenolojik Bir Araştırma". *Eskiye* 43 (20 Mart 2021), 269-288. <https://doi.org/10.37697/eskiye.846289>
- Ay, Mustafa Fatih. "İlahiyat Fakültesi Öğrencilerinin Memnuniyet Düzeyleri ile Gelecek Beklentileri Arasındaki İlişki". *Marife Dini Araştırmalar Dergisi* 20/2 (30 Aralık 2020), 743-758. <https://doi.org/10.33420/marife.800556>
- Aydın, Muhammed Şevki. "Yüksek Din Öğretimi Kurumları: Gelgitler Alanı". *Tezkire:Düşünce, Siyaset, Sosyal Bilim* 31-32 (2003), 106-123.
- Bağrıaçık Yılmaz, Ayşe. "Lisansüstü Öğrencilerinin Siber Aylaklık Düzeylerinin Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi: Karma Bir Çalışma". *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi* 18/2 (01 Mayıs 2017), 113-134.
- Christensen, Larry B. vd. *Araştırma Yöntemleri Desen ve Analizi*. çev. Ahmet Aypay. Ankara: Anı Yayıncılık, 2015.
- Çınar, Orhan - Cinsli, Zübeyir. "Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği Bölümü

⁶⁴ Mustafa Fatih Ay, "İlahiyat Fakültelerinde Okul Terki: İlahiyat Fakültesinden Kayıt Sildirenler Üzerine Fenomenolojik Bir Araştırma", *Eskiye* 43 (20 Mart 2021), 281.

- Öğrencilerinin Siber Aylaklık Davranışları”. *Beden Eğitimi ve Spor Araştırmaları Dergisi* 10/1 (01 Mart 2018), 39-48.
- Çok, Ramazan. *Üniversite Öğrencilerinde Çeşitli Akademik Değişkenlerinin Siber Aylaklık Davranışlarının Yordama Durumlarının İncelenmesi*. Malatya: İnönü Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2018.
- Çok, Ramazan - Kutlu, Mustafa. “Üniversite Öğrencilerin Ders Esnasında Ders Dışı İnternet Kullanım Davranışları ile Akademik Güdülenme Düzeylerinin Çeşitli Değişkenlere Göre İncelenmesi”. *The Journal of International Lingual Social and Educational Sciences* 4/1 (30 Haziran 2018), 1-21.
- Duygu, Hüseyin Seyhan. *Lise Öğrencilerinin Siberaylaklık Düzeyleri ile Sosyal Medya ve Akıllı Telefon Bağımlılıkları Arasındaki İlişkilerin İncelenmesi*. Konya: Selçuk Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2020.
- Erdoğan, Fırat. “İlahiyat Fakültesi Öğrencilerinin Problem Olarak Değerlendirdikleri Eğitimleriyle İlgili Konular”. *Dokuz Eylül Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 6 (1989), 17-42.
- Ergün, Esin - Altun, Arif. “Öğrenci Gözüyle Siber Aylaklık ve Nedenleri”. *Eğitim Teknolojisi Kuram ve Uygulama* 2/1 (01 Nisan 2012), 36-53.
- Genç, Zülfü - Tozkoparan, Burak Süleyman. “Siberaylaklık Nedenleri Ölçeği: Bir Ölçek Geliştirme Çalışması”. *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi* 27/1 (15 Ocak 2017), 53-62.
- Gerçek, Merve. “Üniversite Öğrencilerinin İş (İstihdam) Umudu ile Akademik Branş Memnuniyeti Düzeyleri Arasındaki İlişkilerin İncelenmesi”. *Gümüşhane Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi* 11/2 (26 Haziran 2020), 266-277.
- Gezgin, Deniz Mertkan vd. “Meslek Lisesi Öğrencilerinin Siber Aylaklık Düzeyinin Farklı Değişkenlere Göre İncelenmesi”. *Ege Eğitim Dergisi* 19/2 (29 Aralık 2018), 408-424.
- Gökulu, Gökhan. “Sosyal Bilimler Alanında Öğrenim Gören Üniversite Öğrencilerinin Eğitim Memnuniyeti Ölçeğinin Geliştirilmesi”. *OPUS Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi* 15/23 (2020), 1790-1808.
- Güngör, Ali. “Uzaktan Eğitimde Öğretmen Adaylarının Siber Aylaklık Davranışları ve Sebepleri Üzerine Bir İnceleme: Kilis 7 Aralık Üniversitesi İslami İlimler Fakültesi Örneği”. *Kilis 7 Aralık Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 8/2 (30 Aralık 2021), 517-548.
- Gür Erdoğan, Duygu - Arsal, Zeki. “The Adaptation of Academic Major Satisfaction Scale to Turkish: The Validity and Reliability Study”. *Journal of Human Sciences* 12/1 (16 Mart 2015), 966-974.
- Joseph, C. Ugrin vd. “Profiling Cyber-Slackers in the Workplace: Demographic, Cultural, and Workplace Factors”. *Journal of Internet Commerce* 6/3 (2007), 75-89. https://doi.org/10.1300/J179v06n03_04
- Kalaycı, Esin. *Üniversite Öğrencilerinin Siber Aylaklık Davranışları ile Öz Düzenleme Stratejileri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi*. Ankara: Hacettepe Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2010.
- Koç, Ahmet. “İlahiyat Fakültesi (İlahiyat Lisans Programı) Öğrencilerinin Sorunları ve Beklentileri”. *Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 25 (2003), 25-64.
- Korkmaz, Mehmet. “İlahiyat Fakültesi Öğrencilerinin Fakülteyi Tercih Nedenleri:

- Erciyes Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Örneği". *Bilimname* 2010/1 (01 Mart 2010), 167-204.
- Korucu, Agah Tuğrul - Kara, Senem. "Öğretmen Adaylarının Derslerde Akıllı Telefon Siber Aylaklık Düzeyleri ile Sanal Ortam Yalnızlık Düzeyleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi". *Bilgi ve İletişim Teknolojileri Dergisi* 1/1 (10 Aralık 2019), 41-56.
- Lim, Vivien K. G. "The IT Way of Loafing on the Job: Cyberloafing, Neutralizing and Organizational Justice". *Journal of Organizational Behavior* 23/5 (2002), 675-694.
- Mehmedoğlu, Yurdağül. "İlahiyat Fakültesi Öğrencilerinin Eğitim-Öğretim Beklentileri (M.Ü. İlahiyat Fakültesi Örneği)". *Gençlik Dönemi ve Eğitim*. 121-150. İstanbul: Ensar Neşriyat, 2000.
- Mertens, Donna M. *Eğitim ve Psikolojide Araştırma ve Değerlendirme*. çev. İsmail Seçer - Sümeyye Ulaş. Ankara: Anı Yayınevi, 2019.
- Nauta, Margaret. "Assessing College Students' Satisfaction with Their Academic Majors". *Journal of Career Assessment* 15/4 (2007), 446-462. <https://doi.org/10.1177/1069072707305762>
- Okumuş, Ejder. "İlahiyat Fakültesi Öğrencilerinin Problemleri - Dicle Üniversitesi Örneği -". *Değerler Eğitimi Dergisi* 5/13 (01 Haziran 2007), 59-94.
- Özdemir, Saadettin. "İlahiyat Fakültesi Öğrencilerinin İlahiyat Programı ile İlgili Görüşleri: SDÜ İlahiyat Örneği". *Dergiabant* 7/13 (31 Mayıs 2019), 1-33.
- Özdoğan, Ahmet Çağlar - Berkant, Hasan Güner. "Covid-19 Pandemi Dönemindeki Uzaktan Eğitime İlişkin Paydaş Görüşlerinin İncelenmesi". *Milli Eğitim Dergisi* 49/1 (29 Aralık 2020), 13-43.
- Phillips, James G. - Reddie, Linnea. "Decisional Style and Self-Reported Email Use in the Workplace". *Computers in Human Behavior* 23/5 (2007), 2414-2428.
- Sarıtepeci, Mustafa - Sert, Uğurcan. "Cyberloafing Level of University Students: A Scale Development Study". *Research on Education and Psychology* 5/1 (30 Haziran 2021), 41-52.
- Şahin, Yusuf Levent. "Facebook Kullanıcılarının Akademik Erteleme Davranışları ile Eğitsel Ortamlardaki Siber Aylaklık Durumlarının İncelenmesi". *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi* 21/1 (01 Ocak 2020), 629-666.
- Şenel, Selma vd. "Üniversite Öğrencilerinin Siber Aylaklık Seviyelerini Yordayan Faktörler". *Kastamonu Eğitim Dergisi* 27/1 (2019), 95-105.
- Taştekin, Osman. "Yeni Kurulan İlahiyat Fakültelerinin Öğrenme Ortamına Yönelik Öğrenci Algıları -Şırnak, Erzincan ve Iğdır Örneği-". *Usul İslam Araştırmaları* 19/19 (01 Haziran 2013), 139-184.
- Tatar, Arkun vd. "Üniversite Öğrencileri İçin Öğrenci Memnuniyet Ölçeğinin Geliştirilmesi ve Psikometrik Özelliklerinin İncelenmesi". *The Journal of Academic Social Sciences* 56/56 (01 Ocak 2017), 214-230. <https://doi.org/10.16992/ASOS.12835>
- Tekbıyık, Ahmet. "İlişkisel Araştırma Yöntemi". *Eğitimde Araştırma Yöntemleri*. ed. Haluk Özmen - Orhan Karamustafaoğlu. 164-178. Ankara: Pegem Akademi, 2. Baskı., 2019.
- Turan, İbrahim - Nazıroğlu, Bayramali. "İlahiyat Fakültesine Yeni Gelen Öğrencilerin Sorun ve Beklentileri: OMÜ İlahiyat Fakültesi Örneği". *Uluslararası Sosyal*

Araştırmalar Dergisi 8/36 (2015), 466-479.

Yazgan, Çağdaş Ümit - Yıldırım, Ahmet Faruk. "Üniversite Gençliğinde İnternet Bağımlılığı ve Derslerde Siber Aylaklık Davranışları". *Gençlik Araştırmaları Dergisi* 8/5 (31 Aralık 2020), 5-29.

Yıldırım, Esat. *Sınıf öğretmeni Adaylarının Siberaylaklık Sorununa İlişkin Durum Analizi*. Elazığ: Fırat Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2016.